

مشخصات مقام ابراهیم و اسرار آن

مقام ابراهیم در ضلع شرقی کعبه، تقریباً مقابل در کعبه قرار دارد، کسی که رو به مقام بایستد کعبه و در خانه را پیش روی دارد.

مشخصات مقام ابراهیم و اسرار آن

مقام ابراهیم در ضلع شرقی کعبه، تقریباً مقابل در کعبه قرار دارد، کسی که رو به مقام بایستد کعبه و در خانه را پیش روی دارد.

مقام ابراهیم یکی از 171 آیات بینات الهی است و نماز طواف نزد مقام، دارای فلسفه عمیق اعتقادی، اجتماعی و تاریخی است.

وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأُمْنَا وَاتَّخِذُوا مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَن طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ؛ و چون خانه [کعبه] را برای مردم محل اجتماع و [جای] امنی قرار دادیم [و فرمودیم] در مقام ابراهیم نمازگاهی برای خود اختیار کنید و به ابراهیم و اسماعیل فرمان دادیم که خانه مرا برای طواف کنندگان و معتکفان و رکوع و سجودکنندگان پاکیزه کنید. (سوره بقره، آیه 125)

مقام و ریشه تاریخی آن

مقام در لغت به معنای محل قیام و جای ایستادن است و مقام ابراهیم همان مکانی است که حضرت ابراهیم خلیل هنگام بنای کعبه بر آن ایستاد و با کمک حضرت اسماعیل (ع) غم کعبه را برافراشتند.

به روایتی دیگر نیز این مقام سنگی است که حضرت ابراهیم پس از بنای کعبه بر آن ایستاد و آهنگ حج داد و مردم را فراخواند تا به طواف بیت عتیق بیایند و هنگام ایستادن اثر پای او بر آن سنگ نقش بست.

مشخصات مقام ابراهیم

مقام ابراهیم آنگونه که توصیف شده سنگی مرمری به رنگ سفید مایل به زرد و سرخ است. این سنگ به شکل مکعب، با مساحت حدود 40 سانتی‌متر و یا 36 سانتی‌متر با ارتفاع بیست سانتی‌متر است که با پوشش ورق طلای خالص اطراف آن بسته شده و جای دو پا در وسط آن دیده می‌شود که بر اثر تماس دست زائران طی سالیان گذشته، اثر دقیق پاها و انگشتان آن مشخص نیست و تنها دو حفره بر جای مانده است.

این سنگ بر پایه‌ای از سنگ مرمر با قطر 36 سانتی‌متر قرار گرفته و با اتصالاتی از طلا مهار شده است. مقام داخل محفظه ای از شیشه از نوع کریستال قرار گرفته و بالای آن قبه‌ای کوچک است که هلالی بر فراز آن نصب گردیده است.

ارتفاع این بنا از کف زمین به سه متر می‌رسد. مقام در ضلع شرقی کعبه، تقریباً مقابل در کعبه قرار دارد و کسی که رو به مقام بایستد کعبه و در خانه را پیش روی دارد.

پیشینه مقام ابراهیم

فیه آیاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ؛ در آن نشانه‌هایی روشن است [از جمله] مقام ابراهیم است و هر که در آن درآید در امان است و برای خدا حج آن خانه بر عهده مردم است [البته بر] کسی که بتواند به سوی آن راه یابد و هر که کفر ورزد یقیناً خداوند از جهانیان بی‌نیاز است. (سوره آل عمران، آیه 97)

مقام هر چند به ظاهر قطعه سنگی است که اثر پای انسانی بر آن نقش بسته است، اما از نظر تاریخی این سنگ ویژگی خاص دارد و از آن مهم‌تر بُعد معنوی آن است.

نقطه آغازین مقام چنانکه در روایتی از امام صادق (ع) نقل شده، بدین‌گونه است: 171#؛ هنگامی که خداوند به ابراهیم وحی کرد اعلام حج کند سنگی را که جای پای ابراهیم بر آن است گرفت و در کنار خانه کعبه درست مقابل موضع کنونی مقام نهاد و بر آن ایستاد و با صدای بلند فرمان الهی را اعلام کرد و همین که ابراهیم لب به سخن گشود، آن سنگ تحمل وی را نداشت و دو پای او در آن فرو رفت...

... این سنگ همان جا ماند و با مرور زمان، وقتی ازدحام مردم موجب مشقت و زحمت زائران بیت شد، سنگ را از جای پیشین به محل کنونی (تقریباً سیزده متر از خانه کعبه) منتقل کردند تا مطاف برای زائران خلوت شود و بدینگونه بود تا خداوند حضرت محمد (ص) را به رسالت برانگیخت و آن حضرت مقام را به همان محلی برگرداند که ابراهیم نهاده بود و بدینگونه بود تا پیامبر رحلت کرد و در زمان ابوبکر و اوایل خلافت عمر نیز بدین منوال بود تا این‌که عمر دستور داد به جهت ازدحام زائران مقام به جای قبلی برگردانده شود... «(علل الشرایع، ص 423)

حج‌گزاران پس از طواف واجب، باید پشت مقام ابراهیم، 2 رکعت نماز طواف به جای آورند. نماز طواف نساء نیز پشت مقام ابراهیم خوانده می‌شود.

با مرور زمان، وقتی ازدحام مردم موجب مشقت و زحمت زائران بیت شد، آن سنگ را از جای پیشین به محل کنونی (با فاصله 26

ذراع و نیم، تقریباً سیزده متر، از خانه کعبه) منتقل کردند تا مطاف برای زائران خلوت شود و بدینگونه بود تا خداوند حضرت محمد (صلی‌الله‌علیه‌وآله) را به رسالت برانگیخت و آن حضرت مقام را به همان محلی برگرداند که ابراهیم نهاده بود و بدینگونه بود تا پیامبر رحلت نمود و در زمان ابوبکر و اوایل خلافت عمر نیز بدین منوال بود تا این که عمر دستور داد به جهت ازدحام زائران مقام به جای قبلی برگردانده شود...» (علل الشرایع، ص 423)

براساس برخی گفته‌ها مقام ابراهیم تا فتح مکه به دیوار کعبه چسبیده بود و پس از فتح، پیامبر آن را از دیوار جدا و کنار کعبه، نزدیک در نصب کرد. زمانی که آیه «وَاتَّخِذُوا مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّی» را گفت، دستور داد مقام را جایی که اکنون قرار گرفته انتقال دهند.

کیفیت نماز طواف

در خصوص کیفیت نماز طواف، تصریح شده مستحب است پس از حمد، سوره توحید و سوره جحد میان دو رکعت توزیع شود. قول مشهور استحباب توحید در رکعت اول و سوره جحد در رکعت دوم است. شیخ طوسی در مسئله دو قول دارد؛ یکی به همان طریق که گفته شد. قول دیگر به عکس آن؛ یعنی جحد در رکعت اول و توحید در رکعت دوم.